

Opvang en onrust

Stijn Smulders

Door een hoge instroom van asielzoekers in 2015 moest het COA naarstig op zoek naar nieuwe opvanglocaties voor de korte en de lange termijn. De (aangekondigde) komst van AZC's leidde in sommige gemeenten tot felle protesten. Zo bleek dat de Hollandse gastvrijheid, waar wij Nederlanders ons zo vaak voor op de borst kloppen, snel plaats kan maken voor de minstens zo beroemde Hollandse zuinigheid.

In 2016 zette het COA nog alles op alles om nieuwe AZC's te openen – die door de Turkije-deal veelal niet nodig bleken te zijn. Voor dit jaar worden leegstandskosten voorzien van 80 miljoen euro. Door de afname van het aantal asielzoekers sluit een aantal AZC's vervroegd hun deuren. In het Drentse dorp Oranje bestaan al concrete plannen om de vrijgekomen plek in te ruimen voor een pipodorp, een speelpark voor volwassenen. Eens zien of de mensen die behept zijn met coulrofobie, de angst voor clowns, nu de barricades opgaan. De commotie die de komst van nieuwe opvanglocaties teweegbracht, blijkt dus uiteindelijk een hoop koude drukte. Bovendien wees een zowaar echt onafhankelijk onderzoek van WODC onlangs uit dat de veiligheid in een buurt niet achteruit gaat als er een AZC wordt geplaatst.

Een onaangekondigde en ongelijkmatige toebedeling van asielzaken door het CIV, zorgt eveneens voor onrust, maar dan bij asielzoekers, advocaten en rechtbanken. Doordat beroepen niet tijdig op zitting kunnen worden gepland – simpelweg omdat daarvoor de mankracht ontbreekt bij een bepaalde zittingsplaats in die periode – dreigen asielzoekers uit de opvang te worden gezet nog voordat op hun beroep is beslist. Het COA probeert kennelijk de nog bestaande opvanglocaties ook zo snel mogelijk te ontruimen. De asielzoeker wordt daarbij zolang mogelijk in het ongewisse gelaten over de vraag wanneer de opvang exact wordt beëindigd, met alle frustraties van dien.

Sommige zittingsplaatsen hebben geprobeerd rust in de tent te krijgen door artikel 5 van de Rva zo te lezen dat een asielzoeker recht op opvang heeft zolang zijn verzoek om een voorlopige voorziening aanhangig is. Hierbij wordt verwezen naar de Nota naar aanleiding van het verslag (TK 2014-2015, 34 088, nr. 6, p. 33-34), waarin de toenmalige staatssecretaris zegt dat artikel 46 lid 8 Procedurerichtlijn bepaalt dat de verzoeker gedurende de procedure om een voorlopige voorziening op het grondgebied van de lidstaat mag verblijven en dat er in dat geval ook recht op opvang bestaat.

Deze lijn heeft echter nog niet tot een koerswijziging geleid bij het COA. De Afdeling heeft zich er nog niet over uitgelaten, omdat tegen de uitspraken in de voorlopige voorziening geen rechtsmiddel openstaat. Het COA had in hoger beroep kunnen gaan tegen de MK-uitspraak van 24 januari 2018 (ECLI:NL:RBDHA:2018:655), waarin artikel 5 van de Rva zelfs onverbindend wordt verklaard wegens strijd met de Opvangrichtlijn, maar heeft dat niet gedaan. Nog even geduld dus.

Ondertussen rijst de vraag of de staatssecretaris – de conclusie van A-G Mengozzi van 15 juni 2017 in de zaak Gnandi (ECLI:EU:C:2017:467) indachtig – een terugkeerbesluit kan nemen zolang de asielzoeker op het grondgebied mag blijven en recht op opvang heeft. Deze kwestie levert in ieder geval prettige turbulentie op voor asieljuristen die daarop een passend antwoord moeten geven.